

קרה - תשע"ח - גיליון פד

מסמרות נמועים

מתורת רבינו המשגיח הגה"צ ר' אליעזר גינזבורג זצוק"ל

לימודים מפרשת קרה

שני הצדדים שלו ושל קרה, אבל המדרש אומר אם מתים אלו על ממותם כדרך שבני אדם מתים... אף אני כופר ואומר לא ד' שלחני ומלבי אמרתי. והדברים צריכים ביאור רב.

והנה טענת קרה שמושה רבינו אמר מליבו לא היתה סתם טענה שאומר מעצמו, אלא מבארים שקרה טען שהיה רצון מוקדם של מש"ר להגיע לדרגה הזאת, ואף שהקב"ה הסכים אתו, בכ"ז זה בגדר לא ד' שלחני. וקרה טען שגם הוא יכול לזכות ע"י הרצון. ומושה רבינו אמר שאם לא יהיה נס גלוי של פתיחת פי הארץ כדי לחזק את האמונה כנגד טענת קרה, גם הוא יכול להיות מושפע מהדברים. דהיינו שהטא יוצר מציאות של רע, וכיון שכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו הרי שכח זה יכול לפגום גם בגדולים ביותר.

חרי לנו כמה הוא חומר החטא וגודל השפעתו שאמנם מצד אחד כוונת קרה היתה להשיג רוחניות ודביקות בד', אלא שברצון זה היה מעורב קנאה, והוא נהפך לרצון גשמי ולחטא. והפגם היה כ"כ גדול שפגם בכל הקרוב אליו - או לרשע ואוי לשכינו, ואפילו בגדולים ביותר עד מש"ר. וכל זה בדבר ששרשו לשם שמים רק שנתערב בו קנאה.

בקשת מש"ר על פתיחת פי הארץ

מושה רבינו התפלל אם בריאה יברא ד' שהארץ תפתח את פיה, ולא היתה כוונתו בזה להוכיח את צדקתו, אלא שהיה צריך תיקון לחטא לחזק את האמונה בחוש כנגד הרפיון שגרם קרה. והיה צריך לזה תפילה, דהיינו שכדי לזכות לנס גלוי לחזק את האמונה היה צריך שהמאמינים ירצו ויכירו בזה ועיי"ז יזכו לנס.

ומה שמש"ר הוסיף לא חמור אחד מהם נשאתי, גם בזה לא כוון להוכיח כדבריו. אלא שכדי לבקש נס גלוי של פתיחת פי הארץ שהוא עונש חמור זה שייך כשהיה שלימות בחטא שהתביעה חמורה מאד. וזה מושה רבינו אמר שהנהגתו היתה בשלמות הטוב שלא לקח מהם דבר, והיו צריכים ללמוד מהנהגתו, וממילא חטאם היה בשלימות הרע, ושייך לתבוע ע"ז עונש של בריאה חדשה כדי לחזק האמונה.

ומצינו גם להפך בחטא העגל שמש"ר טען שהקב"ה אמר אנוכי ד' אלוך בלשון יחיד לי אמרת ולא להם, אף שודאי אין צד שלא נאמר לכל כלל ישראל, אפ"ה כיון שיש לימוד זכות הקל ביותר החטא כבר לא בשלימות, זה נהפך לדרגה אחרת והתביעה פחות חמורה ושייך להתפלל עליהם. ויש ללמוד מזה גם לצד הטוב כמה המעלה שהטוב הוא בשלימות, ומאידך שאפילו מחשבה קלה באמונה יכולה להפוך את הכל. והחברל בין העדר גמור לבין תוספת מחשבה קלה הוא מצב אחר לגמרי.

מהדברים היסודיים שבעלי המוסר מבארים איך להבין דברי חז"ל לעומקם, הרבה מדברי חז"ל נלמדים כפי הפשטות שנראה מילדות, ובעלי המוסר ביארו גם את הפרשיות עצמם וגם מה יש ללמוד מזה.

מחלוקת קרה נבעה מרצון לרוחניות

פרשת קרה נראה מילדות שנתקנא בנשיאותו של אליצפן ומוזה הגיע כל הכשלון. אבל כאמת ההכנה היא לא כפי הצורה הפשוטה שהיה כאן רצון גשמי של כבוד ושררה, אלא היתה לו כוונה לשם שמים אלא שמעיה בזה, ושורש הרצון היה לרוחניות להשגות גבוהות ביותר, אלא שבא לכלל טעות. והוכיח כן הסבא מקעלם (ח"ט ע"ב רכו) מהא דהמחתות שהקטירו בהם נשאר בקדושתם, ועשו מהם ציפוי למזבח. ועוד הביא מהאריז"ל (עשרה מאמרות בשמו) שס"ת צדיק כתמר יפרח הוא קרה, שעתידי להתקן ולחזור לגדולתו. עכ"פ כל הנידון היה על רוחניות ולא סתם כבוד, אלא שנכנסה מחשבה של קנאה וע"ז היתה התביעה. אבל בלא"ה קשה להאמין איך בדור המדבר אוכלי המן שראו הנהגת ד' בגילוי שיעונו לכזאת טעות, ע"כ שקרה רצה רוחניות וחשב להגיע לדרגה של אהרן.

חומר החטא אפילו בהרחור

כתב הרמב"ן עה"פ הבדלו מתוך העדה הזאת מה היה הצד שכל כלל ישראל יענשו, ואם הם חטאו מה אמר מושה רבינו האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף. וביאר שבשעה שקרה הקחיל את כל העדה נכנסו דבריו בליבם והרחרו אחר רבם ועל הנבואה, ומש"ר לימד עליהם זכות שלא חטאו במעשה. ומה שנתבעו כ"כ משום שכל חטאי דור המדבר היה עמם דקדוק הדין גדול וכל חטא גרר עונש מיתה, וכאן נתבעו על הרהור, ששתקו בשעת מחלוקת קרה והסכימו בליבם לדבריו. והשפעה זו שהושפעו אי"ז סתם שמיעה שהשפיעה עליהם, אלא החטא יוצר מציאות של רע והמציאות הזאת השפיעה עליהם. וכך ביאר ר' ירוחם מהו עבירה גוררת עבירה דהיינו כה הרע שנוצר ע"י החטא.

השפעת החוטא על סביבתו וממונו

כתב האבן עזרא וכן הסכים הרמב"ן עה"פ אל תגעו בכל אשר להם שאם באו להציל ממונם ירדו היים שאול כמום, הם עצם ההתקרבות לממונו של החוטאים יכולה לפגום. והדברים מופלאים שגם הממונו מתגשם מכח החטא, עד כדי שמי שיתקרב לממונו יכול להענש. מבואר שכח החטא פוגם כ"כ גם בכל הציבור.

המשגיח הביא מדרש עה"פ אם כמות כל האדם ימותון אלה וכו', לא ד' שלחני ובפשטות מושה רבינו העמיד את

הצלת און בן פלת

הז"ל אומרים שאון בן פלת היה במחלוקת קרה, אמרה לו אשתו אי מור רבי את תלמידיה ואי מור רבי את תלמידיה, ממנ"פ אתה תהיה התלמיד ולא הרב. אמר לה מאי אעביד הרי נשבעתי להם וכו'. והנה הרי נתבאר שכוונתם היתה בתחילה לרוחניות והיתה שבועה לטובה, ועכ"ז ע"י מענה אחת ומחשבה אחת "אי מור רבי את תלמידיה" הושפע לטובה והודה בטעות. וזה לימוד לאדם שיש מצבים שנראה לו שכולו צדק וכוונתו לשם שמים, וע"י מחשבה אחת יוכל להכיר שהוא טועה.

על המרגלים היתה תביעה שלא למדו ממעשה מרים, המרגלים היו ראשי בני ישראל שנבחרו מן השמים וע"י

מש"ר – כולם אנשים, ונתבעו שע"י התכוננות ומחשבה נוספת היו יכולים להנצל.

חומר התביעה אפילו על משמעות הלשון

עוד פרט יש ללמוד מהפרשה איך הנהגת ד' בשכר ועונש. מש"ר אמר רב לכם בני לוי א"ל הקב"ה בחוטרא דמחית אמחי לך שנא' רב לך אל תוסף דבר אלי כשביקש להכנס לארץ. מש"ר אמר להם על בקשתם שרצו עוד דרגה ברוחניות רב לכם ולכן נענש כשרצה להכנס לארץ שנאמר לו רב לך. והעונש בזה או בעצם המילים או יותר מזה. ואפילו שמש"ר הוצרך לומר להם כך מ"מ כיון שיש במשמעות הלשון איזה זלזול בקרה שהיתה לו בתחילה כוונה טובה, גם על זה יש תביעה. רואים כמה הנהגת ד' לדקדק על כל פרט אפילו על צדיקי הדורות.

בעניני תפילה

עד יום ששי, ולמה, כי לא המטיר, ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

הנה כי כאשר הושתתה הבריאה היא הועמדה באופן שרק ע"י תפילה יהיה המשך לבריאה. כל הבריאה כולה בלא כח המשך, אם לא יהיה תפילה. ואף אין לבריאה המשך מכה הכמחת התפילה בעתיד, אלא רק כאשר יש בפועל תפילה אוי יש לבריאה כח להמשיך לתפקד כראוי.

אם כן הוא, מהשיעורים הראשונים או השיעור הראשון אשר הבורא לימד את האדם אשר על פני האדמה, כי כאשר יכיר בטובת הגשמים וידע שיש צורך לעולם ויתפלל, אוי יהיה לבריאה המשך.

נמצינו למדים כי התפילה היא קיומו של עולם, העולם עומד ומתקיים וממשיך לתפקד ע"י כח התפילה.

כי הנה המכט השטחי על התפילה הוא כחובת עבודה יומית, או כועקה בעת צרה ר"ל, תפילה על חולה או על שאר מקרי העולם. וכאן למדנו כי התפילה היא הכרה בטובת הבורא ובעבור הכרה זו הבורא משפיע, והיוצא מהבנה זו כי התפילה היא בכל עת ובכל מצב, בין על הכרה בטובת הבורא הקיימת ובין כאשר יש צורך בהשפעה מחודשת.

(מסילות לעבודת התפילה פ"ב)

התפילה סיבה להשפעת הבורא

כתוב בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כדי אלוקיני בכל קראינו אליו, מעלת כלל ישראל היא שהם קרובים לבורא ית"ש וקוראים אליו ונענים. קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת.

מעלה זו לא מילתא זומרתא היא, האפשרות לפנות לבורא ית' שמו ישיר ללא כל מתווך, בלא זיכוכ החומר, אלא כל אדם כאשר הוא קטמון כגדול, כת"ח או עם הארץ, כל אשר בשם ישראל יכונה זכותו לפנות לבורא ית"ש ולשטוח את בקשתו, להביע את רחשי ליבו לפני הבורא ית"ש, והבורא שומע את דבריו ומאזין לבקשתו.

וזכות זו הובה היא, כי מהוייב האדם לבקש מהבורא את כל אשר נצרך. והנהגת הבורא לתת לאדם אחר שיבקש. תנאי הוא בהנהגת הבורא שהוא משפיע לאדם אחר שביקש והתפלל על הדבר. ויש שישנם סיבות שמגיע לאדם דבר מסויים אך ללא תפילה אינו מקבל מהבורא. ואף שכל הבריאה כולה זקוקה לזה, ללא תפילה חסר סיבת ההשפעה. ודבר זה למדנו רבותינו שהוא נלמד מהנהגת הבורא ית"ש מיד בתחילת הבריאה.

כתיב וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ד' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה. ומפרש רש"י כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם, וכל עשב השדה עדיין לא צמח, ובג' שכתוב ותוצא הארץ לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו

קנין בעבודת התפילה נקנה בעמל של שנים – כפשוטו, שנים של הרגל והתכוננות ולימוד, להרגיל את הגוף לקנות ידיעות, ולבנות הרגש הלב.

לע"נ מו"ר הגה"צ ר' אליעזר בהגה"צ ר' ראובן יהושע זצוק"ל